

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.10.1978, sp. zn. 2 Cz 28/78, ECLI:CZ:NS:1978:2.CZ.28.1978.1

Číslo: 35/1980

Právní věta: Za škodu vzniklou cestujícím při vystupování ze silničního dopravního prostředku odpovídá dopravce ve smyslu ustanovení § 311 o. z. podle ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 31.10.1978

Spisová značka: 2 Cz 28/78

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doprava, Náhrada škody, Odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorových prostředků

Předpisy: 40/1964 Sb. § 311
§ 421

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 35/1980 sb. rozh.

Za škodu vzniklou cestujícím při vystupování ze silničního dopravního prostředku odpovídá dopravce ve smyslu ustanovení § 311 o. z. podle ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 31. 10. 1978, [2 Cz 28/78](#))

Žalobce se domáhal jednak vůči žalované dopravní organizaci a jednak vůči žalované organizaci místních komunikací náhrady škody vzniklé tím, že 2. 10. 1973 v časných ranních hodinách při vystupování z autobusu městské hromadné dopravy našlápl na dlažební kostku ležící pod schody autobusu, upadl a při pádu utrpěl zranění. V souvislosti s tímto zraněním žádal odškodnění za bolest a za ztrátu na výdělku.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem žalobu ohledně žalované dopravní organizace zamítl s tím, že na její straně nebylo shledáno žádné porušení právních předpisů; tato žalovaná organizace neměla ani povinnost komunikaci udržovat; dalším výrokem rozsudku rozhodl, že ohledně žalované

organizace místních komunikací je žaloba v celém základu po právu s poukazem na ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 135/1961 Sb.

Proti tomuto rozsudku podali dovolání žalobce a žalovaná organizace místních komunikací. Městský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby ohledně žalované dopravní organizace potvrdil, ve výroku ohledně žalované organizace místních komunikací změnil uvedený rozsudek tak, že žalobu ohledně této žalované organizace zamítl. Podle názoru odvolacího soudu žalobcova škoda vznikla až po skončení jeho přepravy, neboť žalobce již z autobusu vystoupil. Odpovědnost žalované dopravní organizace by tedy nebylo možné dovozovat z ustanovení § 427 odst. 1 o. z., ale jediné podle ustanovení § 421 odst. 1 o. z. Pro jeho použití však nejsou v projednávané věci dány podmínky vzhledem k nedostatku zavinění řidiče autobusu a chybějící příčinné souvislosti mezi jednáním žalované dopravní organizace a škodou, jakož i vzhledem k úsilí vynaloženému žalovanou dopravní organizací k zabránění vzniku škody. Odpovědnost žalované organizace místních komunikací, která se řídí ustanovením § 9 odst. 2 zákona č. 135/61 Sb., nepřichází vzhledem k okolnostem případu v úvahu.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona (podané generálním prokurátorem ČSR jen potud, pokud uvedenými rozsudky byla žaloba zamítnuta ohledně žalované dopravní organizace) tak, že těmito rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon v rozsahu vytýkaném stížností pro porušení zákona.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně nesprávně posoudil zjištěný skutkový stav, když se zabýval odpovědností žalované dopravní organizace pouze z hlediska její obecné odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 421 o. z. a z hlediska toho, zda tato organizace měla za povinnost udržovat komunikaci v řádném stavu. Odvolací soud nesprávně vycházel z toho, že pro posouzení odpovědnosti žalované dopravní organizace nelze použít ustanovení § 427 odst. 1 o. z. o odpovědnosti za škodu vyvolanou zvláštní povahou provozu dopravních prostředků, ale jen ustanovení § 421 odst. 1 o. z. o obecné odpovědnosti organizací. Oba soudy pochybily zejména v tom, že nevzaly za základ své úvahy právní vztah mezi žalobcem a žalovanou dopravní organizací z osobní přepravy žalobce, který je rozhodující pro posouzení odpovědnosti této organizace za škodu vzniklou žalobci.

Z dosud provedeného dokazování v této věci vyplývá, že mezi žalobcem a žalovanou dopravní organizací došlo k uzavření smlouvy o poskytnutí přepravní služby spočívající v osobní přepravě žalobce za podmínek uvedených v ustanoveních § 307 a násl. o. z. Vzhledem k tomu je zažalovaný nárok o náhradu škody nutno posuzovat z hledisek uvedených v ustanovení § 311 odst. 1 o. z., podle něhož odpovídá dopravce cestujícímu za škodu na zdraví vzniklou za přepravy podle ustanovení § 311 odst. 1 o. z., podle něhož odpovídá dopravce cestujícímu za škodu na zdraví vzniklou za přepravy podle ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků (§ 427 až § 431 o. z.). Především bylo proto nutné posoudit, zda škoda vznikla žalobci během přepravy.

Za přepravu ve smyslu ustanovení § 311 odst. 1 o. z. nelze považovat pouze převážení cestujícího z místa nástupu do místa výstupu, nýbrž i jeho nastupování např. do dopravního prostředku hromadné přepravy a výstup z něho. 1) Oba tyto úkony podmiňují provedení přepravy v užším slova smyslu a bezprostředně na ni navazují. V této souvislosti je třeba poukázat na to, že i vyhláška č. 127/1964 Sb. o městském přepravním řádu (ve znění vyhlášky č. 151/1971 Sb. a vyhlášky č. 118/1973 sb.) ukládá dopravci i cestujícím povinnosti spojené s přepravou již pro případ nástupu a výstupu (např. v § 20 odst. 1, 3, § 22 odst. 2, 3, 4, 5 aj.). Vzhledem k tomu, že přeprava cestujícího ve smyslu ustanovení § 311 odst. 1 o. z. je skončena až dokončením jeho výstupu z dopravního prostředku, je třeba se dále zabývat otázkou, kdy je tento výstup dokončen. Z povahy věci vyplývá, že za dokončení výstupu z dopravního prostředku lze zpravidla považovat až ten okamžik, kdy se cestující postaví (oběma

nohama) na vozovce či na chodníku.

Z dosud provedeného dokazování v projednávané věci vyplývá, že žalobce utrpěl škodu na zdraví při vystupování z autobusu žalované dopravní organizace, když došlápl na dlažební kostku ležící pod schody autobusu ve vozovce. Dlažební kostka se převrátila, žalobce následkem toho upadl a zranil se. Protože k úrazu žalobce došlo při došlápnutí do vozovky, kdy však ještě nebyl dokončen jeho výstup z autobusu, vznikla škoda na jeho zdraví za přepravy. Nesprávný je proto názor odvolacího soudu, že ke škodě došlo až po skončení procesu přepravy žalobce.

Podle ustanovení § 311 odst. 1 o. z. dopravce odpovídá cestujícimu za škodu na zdraví vzniklou za přepravy podle ustanovení § 427 až § 431 o. z. o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků. Ustanovení § 427 odst. 1 o. z. zakládá odpovědnost provozovatele dopravního prostředku (v souvislosti s § 311 odst. 1 o. z. i odpovědnost dopravce) za škodu v případě, kdy škoda byla vyvolána zvláštní povahou provozu. Bylo proto třeba zkoumat, zda je tento předpoklad odpovědnosti podle ustanovení § 427 odst. 1 o. z. splněn i v konkrétním případě, tj. zda žalobcova škoda na zdraví byla vyvolána zvláštní povahou provozu žalované dopravní organizace.

Provozem motorového vozidla se rozumí pouze jeho pohyb, nýbrž i případ, kdy vozidlo sice stojí, ale jeho motor je v chodu, 2) příprava k jízdě, bezprostřední úkony po skončení jízdy aj. Z toho je zřejmé, že autobus městské hromadné dopravy je v provozu i tehdy, stojí-li v zastávce a cestující z něho vystupují. Zvláštní povaha provozu v tomto případě spočívá v tom, že cestující je při výstupu z autobusu nucen v krátkém časovém úseku sestoupit z poměrně příkrých a úzkých schodů. V daném případě byl překonávaný výškový rozdíl ještě zvětšen tím, že autobus zastavil dále od chodníku, takže žalobce sestupoval do vozovky.

Protože žalobcova škoda na zdraví vznikla při jeho vystupování z autobusu, byla vyvolána zvláštní povahou provozu ve smyslu ustanovení § 427 odst. 1 o. z. Z tohoto důvodu za ni odpovídá žalovaná dopravní organizace podle ustanovení § 311 odst. 1 a § 427 odst. 1 o. z. Tato její odpovědnost by nebyla dána zcela nebo zčásti pouze v případě zavinění poškozeného podle ustanovení § 441 o. z. nebo tehdy, kdyby se první žalovaná organizace za podmínek uvedených v ustanovení § 428 o. z. své odpovědnosti zprostila.

Podle ustanovení § 428 o. z. se provozovatel dopravních prostředků zprostí své odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 427 odst. 1 o. z., jestliže škoda nebyla způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu, a to za předpokladu, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat. Z dosud provedeného dokazování v projednávané věci je zřejmé, že okolností, která způsobila žalobcovu škodu, byla dlažební kostka ležící ve vozovce pod schody autobusu. Z tohoto důvodu je třeba dále zkoumat, zda žalobcova škoda vznikla přesto, že první žalovaná organizace vynaložila veškeré úsilí, které bylo možné požadovat. O „vynaložení veškerého úsilí“ nejde tehdy, měl-li pracovník organizace provozující dopravu (řidič) objektivní možnost vyvinout k zabránění škodě ještě účinnější úsilí, než jaké vyvinul. V daném případě bude proto třeba posoudit, zda vzhledem k poloze dlažební kostky řidič autobusu mohl při vyvinutí dostatečné pozornosti, kterou mu ukládalo zejména ustanovení § 1 odst. 1 a § 3 odst. 1 tehdy platné vyhlášky č. 80/1966 Sb. o pravidlech silničního provozu, tuto dlažební kostku při příjezdu do zastávky vidět a zda mohl proto zastavit tak, aby jí cestující nebyli při výstupu z autobusu ohroženi.

Ani pro posouzení zavinění poškozeného podle ustanovení § 441 o. z. nedávají výsledky dosavadního řízení před soudy osou stupňů dostatečný podklad. Proto bude úkolem soudu prvního stupně, aby doplnil dokazování zejména v tom směru, zda žalobce vystupoval dveřmi určenými pouze pro nástup s vědomím řidiče, zda vystupoval s dostatečnou opatrností a pozorností, tj. zda se při výstupu přidržel a zda se díval před sebe na zem, a konečně zda dlažební kostku bylo možné vidět pod schody autobusu při vyvinutí dostatečné pozornosti (v této souvislosti bude zapotřebí též odstranit

rozpor mezi výpovědí žalobce a svědka J. R., pokud jde o typ autobusu a s tím související rozdílnost jeho schodů).

Protože soudy obou stupňů vycházely v projednávané věci při svém rozhodování z jiného právního názoru, porušily svými rozhodnutími, pokud jimi zamítly žalobu ohledně žalované dopravní organizace, zákon v ustanoveních § 311 odst. 1 a § 427 odst. 1 o. z.

1) Srov. i rozhodnutí uveřejněné pod č. 30/1979 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

2) Viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 9/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.